

forbunden med store Misligheder, idet Forholdet er saaledes, at Gaardmændene i de fleste Sogne have sat sig i Besiddelse af og indtil videre vilde vedblive at være i Besiddelse af de omhandlede Torder, trods det, at der er en Dom, der tyder paa, at de ikke have Ret dertil. 3 andre Sogne have de ikke sat sig i Besiddelse af dem, og der ligge de i det samme Uføre som tidligere, og dette fører altsaa til, at der paa nogle Steder ligger store Strækninger af Torder hen uden nogen hensigtsmæssig Benyttelse, medens Torderne paa andre Steder ere tagne i Besiddelse af Folk, som ikke kunne antages at have Ret dertil, hvilket i højeste Grad er skikket til at svække Beboernes Retsfølelse og deres Tro paa, at de vilde faae deres Ret. Jeg er endvidere aldeles overbevist om, at det vil være forbundet med store Vanskeligheder at faae Forholdet ordnet, d. v. s., at det ganske vist vil nødvendigvis gøre een ny Proces, nemlig om Delingsforholdet, og muligvis flere andre Processer. Jeg er overbevist om, at det vil medføre den overordentlig store Vanskelighed, at alle de allerede i Henhold til den stete Udskiftning foretagne Salg maatte rokkes, hvorved Folk, som i god Tro i lang Tid have været i Besiddelse af og opdyrket Torderne, vilde komme fra dem, hvilket er en stor Mislighed; men naar man staaer imellem disse 2 Betragtninger, er det overordentlig vanskeligt at træffe en Afgjørelse. Jeg seer mig dog ikke istand til at gaae ind paa at stemme for Lovudkastet, saaledes som det her foreligger, men det har stillet sig for mig som muligt, naar man, ihvorvel jeg ikke er blind for Ulemperne derved, kunde give Lovudkastet en Tilføjning, hvorved der blev givet Afgang for den, som mener, at den Ordning, Lovudkastet gaar ud paa, er i Strid med hans private Ret, til indenfor en vis kort Tidsfrist, s. Ex. inden et Aar, at kunne reise Sag ved Domstolene og kunne faae afgjort sin Ret. Jeg seer ganske vist meget vel, at der er en Mulighed for, at Sagen paa den Maade ikke strax vil komme til Ordning, men ligeoverfor de stærke Retsbetragtninger, som efter min Mening stille sig imod den foreslaaede Ordning, kan jeg dog ikke finde, at det er for Meget at give denne Retsbetragtning, at man saaledes

lader Muligheden staae aaben for, at Sagen ikke strax vil komme til endelig Afgjørelse. Det er jo et Spørgsmaal, som vi alle vide ofte er blevet reist om, hvorvidt den, der troer, at hans aldeles private Ret er bleven krænket ved en Lov, ikke trods Loven maa kunne gjøre sin Ret gjældende ved Domstolene. Det er bekendt, at Mange hylbe denne Ansættelse, men der er ogsaa Mange stærkt imod den, og jeg skal naturligvis for Athing nu ikke komme ind paa dette Spørgsmaal, men hvad man end mener herom, ere Alle dog enige om, at det vilde være yderst misligt, om det skete, at Noget søgte at gjøre sin private Ret gjældende, modstridende en Lov, altsaa med andre Ord, forsøgte paa ved Domstolene at opnaae Tilfidsættelse af Loven, og det forekommer mig, at der er Opfordring til at gaae afveien derfor og i selve Loven at give Afgang for den, der troer sig krænket i sin Ret, til at søge denne opretholdt ved Domstolene. Jeg troer virkelig ogsaa, at det ikke er saa upraktisk, som det ved første Tidskast maaskee kunde see ud til; jeg tror, at det vilde være langt at foretrække fremfor det at forkaste Loven, saaledes at Intet skeer. Forkaste vi Loven, hvad vil da blive Tilfældet? Efter al Rimelighed det, at denne Tilstand bliver fortsat i en ganske ubestemt Fremtid, og hvis der skal komme en Forandring deri, maa det skee derigjennem, at Huusmændene eller Ikkhartkornseierne i det Hele træde op som Sagsøgere og søge yderligere at faae deres Ret anerkjendt, navnlig med Hensyn til Størrelsen, men det er Noget, som for disse vil være forbundet med store Bekostninger og stort Besvær. Vedtage vi derimod Loven med en saadan Bestemmelse, vil Sagen derimod stille sig paa en omvendt Maade, og det vil da navnlig være dem, der som Hartkornseiere vilde være imod denne Lov, der maae træde op som Klagere, og som efter det Forslag, jeg antydede, skulde gjøre deres Ret gjældende inden en kort Frist; jeg troer, at man efter den Maade hvorpaa Gaardmændene i de 12 Sogne have udtalt sig, med temmelig Sikkerhed kan stole paa, at der ikke i disse 12 Sogne vil skee noget Forsøg paa at gjøre den modsatte Ret gjældende, og man vil opnaae, at man saa efter et Aars Forløb kommer til en Endelighed